

Pins Rosés

DESCRIPCIÓ

DE DOS MONUMENTS MEGALÍTICHS, CROMLECHS, CERCLES DE PEDRA Ó TÚMULUS DE LA SEGONA ÈPOCA DE LA EDAT DE LA PEDRA POLIDA, SEGONS LOS MÉS MODERNS AUTORS.

I

A uns tres quarts d' hora de la vila de Cardedeu, en lo Vallés, trobas assentat damunt un petit puig, situat al extrem de mitjorn del plà anomenat vulgarment Plá Marsell, y á 4,56 ms. de l' antiga via romana, que de la ciutat de Barcelona anava á la de Girona y França, la qual passa per lo costat de Ponent del indicat monument, y també per alli molt prop lo camí de ferradura que va de dita vila de Cardedeu á la ciutat de Mataró, travessant per lo terme de Dos-Rius y per lo poble d' Argentona, en lo lloch dit Pins Rosés dins la propietat del Mas Ribas, de la parroquia de Sta. Agnés de Malenyanes del qu' es possessor lo Sr. don Mathias Mir y Sanpere (a) Ribas.

Está colocat aqueix monument á 1,60 ms. de la fita que divideix los municipis de Cardedeu y Llinás, y segons assenyalala aquesta, resta dins lo de Llinás, partit de Granollers, provincia de Barcelona.

En aqueix lloch, es donchs ahont està posat lo monument en qüestió, del modo següent:

Dintre d' un *cromlech* ó cercle de pedras rústicas ó sens treballar, compost de set *menhirs*, la major part d' aqueixos cayguts y casi bé enterrats, solsament ne resta un de dret, qu' encara que treballat, ho es molt toscament; se 'n veu altre en mitj del cercle, igualment treballat y plantat dret com l' anterior y los dos están tallats diagonalment per sos extrems superiors.

Lo cercle té de circumferencia 29,86 ms.

Los citats *menhirs* drets, lo del cercle té d' alt 0,30 ms. y d' amplaria de sa base 0,52 ms. y de son extrém superior 0,41 ms. Lo del mitj té d' alt 1,40 ms., amplaria de sa base 0,35 ms. y de son extrém superior 0,55 ms.

Alguns dels *menhirs* que forman lo cercle, son així meiteix majors en grossaria per son extrém superior.

Al peu del *menhir* central s' hi troba una gran pedra plana, treballada sols per una part y per l' altra rústica, la que té de llargaria 2,19 ms. y d' amplaria per l' un de sos extrems 1,95 ms. y per l' altra 0,80 ms.; en lo costat que no está treballada s' hi descubreixen tres encaixos, l' un d' aquéstos prop d' un extrém y los altres dos prop l' extrém oposat y paralelos 'ls últims; tenen de profunditat l' un 0,30 ms., llargaria de la boca 0,35 ms. y d' amplaria de la mateixa 0,20 ms. Los altres dos tenen: l' un, de profunditat, 0,05 ms.; amplaria de la boca 0,85 ms., y llargaria de la mateixa 0,40 ms., y l' altre solsament se distingeix per l' amplaria de la boca qu' es de 0,10 ms. en tot lo demás es exactament igual al anterior.

Entre 'ls *menhirs* del *cromlech*, n' hi ha un qu' está mes soterrat que 'ls altres, y per la molta semblansa que té ab

la pedra plana qu' está al peu del *menhir* central, me fa creure si fora parella ab aquésta, y per lo tant, tal volta formarian las ditas duas pedras las parets laterals de la cambra funerària, la que no dupto estaria colocada al peu del citat *menhir* central, puig es lo siti indicat; mes fins ara no s' ha trobat lo *dolmen* que devia cubrir la dita cambra; tal vegada practicant en aquell lloch alguna excavació se lograria trobarlo enterrat, lo que 's molt possible: tampoch seria estrany que algun vehí se l' emportás per sos usos particulars.

Lo anomenat lloch fa alguns anys se trobava cubert d' arbres formant un bosch, la major part plantat de pins, alsinas y roures, trobantse al voltant del cèrcle aqueixos últims; y segons m' assegura lo propietari, eran aquéstos molt antichs y tenian inmensas arrels, lo que proba ser possible existian allí de molts segles; aquest bosch fou completament tallat per lo actual amo, y en son lloch hi feu plantar vinya, la que existeix al present, y com per lo cultiu d' élla y son manteniment es necessari molt moviment de terras y especialment en la plantació, no dupto que per est motiu se veuheu avuy soterradas y caygudas aquellas pedras, puix com las hi ha faltat la terra dura no ha sigut possible mantenirse plantadas dretas, com per avans estarian.

També lo mencionat monument se troba prop la vora del riu Mogent (qu' es comensament del riu Besós) que corra pel costat de mitjorn d' aquéll.

Com succeheix ab tots eixos monuments, lo poble ha inventat sobre élls diferents rondallas, y d' aqueix se conta lo següent:

Diuen que antigament en aquell indret meteix hi havia

un edifici anomenat Hostal d' En Rosés y que 'l desgraciat caminant qu' entraba en dita posada pera reposar de son viatge, ja no 'n sortia més, puix era degollat per sos bárbaros habitants.

Si aqueix fos estat, com alguns opinaren, Celta-Druidich, no estaria tan fora de rahó aquésta tradició, puix que tindria algun fonament; mes essent, segons l' autoritat dels *més moderns autors, un monument Megalitich, no pot tenir cap fonament la dita tradició, resultant no ser esta altra cosa que un quènto de la vora del foch. A més, lo citat Hostal nò pot haber existit en aquell lloch, puig en tots aquells contorns no 's descubreixen runas ni vestigis de cap edifici antich ni modern, lo que 'm fa creurer que 'l poble, sens instrucció ni coneixement de l' antiguitat d' aqueixos monuments, pendria aquellas pedras per restos d' un antich alberch y formaria d' aquí la tan incerta rondalla, y per lo que no mereix fixarhi l' atenció.*

Encara que moltes voltas havia passat per devant d' aquell, y certament que cada vegada me cridava més l' esment, no se m' havia may passat per l' enteniment de pendrer lo treball d' examinarlo; mes en l' estiu del any 1877, trobant-me en la vila de Cardedeu, volguí visitar á mon amich de l' infantesa D. Matias Mir (a) Ribas, que llavors se esqueya en son Mas, y com jo recordás en ma pensa aquellas immensas pedras y desitjant saber l' estat en que 's trobavan, puig m' interessaba sa conservació, li demani m' acompanyés á véurerlas, com aixís ho feu. Aquesta volta no poguí menys de fixar ma atenció sobre aquells restos memorables que 's trobavan en molt mal estat, per qual rahó 'm proposí dedicarhi algun rato á examinarlos, ab lo fi de cridar l' atenció de las personas sabias que 's dedican

al estudi de semblants monuments y al meteix temps fer públich que també en nostra aymada terra 's troban recorts de la més gran antiguitat.

II.

Dins lo terme municipal de Vilalba Sasserra, partit de Arenys d' Avall, provincia de Barcelona y dintre de la parroquia de Collsebadell en lo Vallés, á 190'35 metres poch més ó menys del Mas anomenat d' en Adriá y á la part de tramontana d' aquést y á 108 metres poca diferencia de la via Romana que per allí passa y que es la meteixa que avans he citat, y á poca distancia també del riu Mogent, que corra paralelo ab aquella del costat oposat de dita via, trobas col·locat sobre un lloch alt y dintre d' un bosch de pins, altre monument Megalítich que 's compon: d' un *cromlech* ó cercle de pedras rústicas, lo qual té de circumferencia 31 metres y lo forman onze *menhirs*, los que sols treuhen sobre la cara de la terra sos extrems superiors; al primer cop de vista se compren que deuría esser major lo nombre d' aquéstos als que tal volta 's troban avuy enterrats, puix que de tramontana á llevant no s' en descubreix cap. En lo mitx del cercle apareix la cambra funerária, composta de tres pedras posadas de cantó sobre la terra, una per cada costat y l' altre per derrera, quedant son devant obert; las ditas tres pedras sostenen un *dolmen*, que té de llarch 2'30 metres per 1'47 metres d' ample y 0'45 metres de gruix. Las citadas pedras que aguantan lo *dolmen*, persa part interna son un poch pulidas y per la externa rústicas. Las dels costats tenen l' una 2'50 metres de llarch y 0'54 me-

tres de gruix, y l' altre té 2'10 metres de llarch y 0'43 metres de gruix, y la qu' está derrera té 0'74 metres de llarch y 0'43 metres de gruix. Lo vuit que resta en la part interior de las ditas pedras y sota lo *dolmen*, lo qual forma la cambra funerària ó l' estancia d' élla, té 1'70 metres de llarch per 1'62 metres d' ampla, y l' altura total d' aqueixa presa per la part exterior, inclos lo gruix del *dolmen*, es de 1'92 metres.

En lo indicat *dolmen* á un y altre costat del ángul que mira entre mitjorn y llevant, té esculpits uns caràcters ó signes primitius.

A cosa de 150 ó 200 passos y de la part de tramontana del citat bosch ahont se troba situat l' explicat monument, se vehuen algunas pedras rústicas que mostran sos caps per sobre la cara de la terra y semblan *menhirs* iguals als del *cromlech*, los que si resultessen serho mostrarian qu' existeix alguna galería subterrànea, tota vegada que aqueixas se troban á molta major profunditat que 'ls del cercle, y com l' actual propietari 'm digué que no eran solsament las pedras que 's veyan las úniques que hi havia, puig qu' arribavan fins prop la via Romana, més lo dit propietari 's negá absolutament á donarme més explicacions, y per lo dit, creguí que lo citat monument tindria galerías subterràneas, las que per descobrirlas seria forsós fer grans excavacions, y açó es molt difícil porque 'l propietari no vol de cap manera permétrer que 's toqui res de lo que allí per avuy se troba.

Lo esmentat monument es conegut per tota aquella terra ab lo nom de Pedra Arca, y segons m' expressá lo citat propietari, del mateix modo se nomena en tots los actes y escripturas més antigas del dit mas d' en Adrià.

No parlaré aquí de l' infinitat de quentos y rondallas que 's contan per aquelles encontradas sobre l' explicat monument, puig son tant inverosímils que no mereixen l' atenció de personas mitjanament instruidas; bastará dir que la veu més comuna, es la qu' atribueix l' obra al Diable.

Per ma part crech haver practicat tot quant m' ha sigut possible, per fer coneixer los mencionats monuments qu' estavan oblidats, y espero que personas competents se dedicarán á son estudi; cosa veritablement profitosa per l' historia d' aquells temps tan desconeguts, alsant á nostra benvolguda terra de la ignorancia que ha patit fins avuy respecte á possehir restos de tan gran antiguitat.

Inmens será mon plaher omplint de goig lo meu cor, lo dia que pugui veurer escrita per ploma millor tallada que la meua, una descripció complerta d' eixos restos venerables; puig que la senzilla y lleugera qu' acabo de llegir, es únicament lo fruyt de mon gran amor á las encisadoras memorias de ma volguda Pátria, composta sens reparar los poquíssims medis que m' assisteixen, y així donchs espero que aqueixa ilustrada Associació, á la que m' honro de pertenéixer, sabré dissimular las moltes faltas que conté est despendinat escrit.

LO COMTE DE BELLOCH.